

1.

Sekunderna innan pastorn vek upp kartongflikarna var det som om världen stannade upp och hon såg allt kristallklart. Den kraftige mannen var medelålders och hade ett rombformat födelsemärke på ena kinden, det såg ut som en utsmetad rosenröd tår. Hans ansiktsdrag var kantiga och bestämda, det glesnande håret bakåtkammat och händerna stora och grova som boxarnävar. Böckerna bakom honom täckte hela väggen med sin mosaik av olikfärgade ryggar. Fristatsprovinsens sena eftermiddagssol spred en ljusstrimma över skrivbordsskivan, det var som om kartongen träffades av en magisk solstråle.

Hon tryckte händerna lätt mot sina svala bara knän. Hennes händer var svettiga, hon sökte förtvivlat efter minsta skiftning i hans ansiktsuttryck, men allt hon såg var hans lugn, möjligtvis rubbat av en stilla nyfikenhet över kartongens innehåll. Precis innan han vek upp flikarna försökte hon se sig själv med hans ögon – avgöra om hon hade lyckats förmedla det intryck hon hade hoppats. Stadens butiksutbud hade knappast underlättat; hon hade varit tvungen att ta till det lilla hon hade. Hennes hår var långt, rakt och nytvättat, den färggranna blusen var ärmlös, måhända en smula för åtsittande för ett tillfälle som detta, för en person som han? Den vita kjolen hade åkt upp en bit ovanför knäna när hon satte sig ned. Hennes ben var långa och välsvarvade. Vita sandaletter.

Små guldspännen. Tånaglarna var omålade, det hade hon tänkt på. Bara en enkel slät guldring på höger hand. Hon hade bara sminkat sig lite lätt och utan att framhäva hur fylliga hennes läppar egentligen var.

Inget skulle kunna avslöja henne. Förutom hennes ögon och röst.

När han vek upp en kartongflik i taget märkte hon att hon satt framåtböjd längst ut på kanten av stolssitsen. Det hade varit bättre om hon suttit nonchalant tillbakalutad, men hon var så spänd på hans reaktion.

Han vek undan den sista fliken, och sedan var kartongen helt öppen.

»*Liewe Genade*«, utbrast han på afrikaans och reste sig till hälften. »Du milde tid!«

Han tittade på henne utan att egentligen se henne och riktade på nytt all sin uppmärksamhet mot kartongen. Han körde ner en av sina stora nävar, fiskade upp något och höll fram det i solljuset.

»Du milde tid!« sa han igen och höll händerna framför sig. Det var som om hans fingrar inte trodde på vad de kände.

Hon satt blickstill. Hon visste att allt hängde på hans reaktion. Hon kunde till och med höra sitt hjärta bulsa i bröstet. Han lade tillbaka föremålet i kartongen, drog åt sig händerna och lämnade flikarna uppvikta. Han satte sig ned igen, tog ett djupt andetag som om han försökte samla sig och såg på henne. Vad tänkte han? Vad?

Sedan sköt han kartongen åt sidan, som om han inte ville att den skulle stå mellan dem.

»Jag såg dig i går. I kyrkan.«

Hon nickade. Hon hade varit där – för att se vad han gick för. För att värdera sina chanser. Men det sprack fullständigt, eftersom hon själv hade väckt så stor uppmärksamhet – en ensam, okänd kvinna i en småstadskyrka. Han var en bra predikant, med engagemang och kärlek i rösten, inte lika melodramatisk och formell som

prästerna hon mindes från sin barndom. När hon gick därifrån var hon övertygad om att det var rätt beslut att komma hit. Nu var hon inte lika säker ... Han verkade upprörd.

»Jag ...«, sa hon och trevade efter orden.

Han böjde sig framemot henne. Han ville förstås ha en förklaring, det begrep hon mycket väl. Armarna och händerna bildade en rak linje längs skrivbordskanten, hela vägen från armbåge till armbåge över de sammanflätade fingrarna. Han hade en kostym-skjorta som var uppknäppt i halsen, ljusblå med smala röda ränder. Ärmarna var uppkavlade och håret på underarmarna glänste när solen låg på. Utifrån hördes ljuden av en vanlig vardagseftermiddag i en typisk småstad – sothofolket som hälsade på varandra tvärsöver gatan, kommunens traktor som hostande växlade upp för att köra hem till garaget, cikadorna, dunkande hammarslag som avlöstes av två hundars planlösa skällande.

»Det är så mycket jag måste berätta«, sa hon med en röst som lät liten och vilsen.

Till slut rörde han på sig och höll fram handflatorna.

»Jag vet inte ens var jag ska börja.«

»Börja från början«, sa han med mjuk röst, och hon var tacksam över hans medkännande.

»Från början«, upprepade hon med något starkare röst. Hon samlade ihop det långa blonda håret som hängde över axeln och kastade det bakåt i en enda rytmisk och väl inövad rörelse.

2.

Allt började en lördagseftermiddag när Tobela Mpayipheli skulle tanka på en bensinmack i Cathcart.

Pakamile satt bredvid honom, åtta år, uttråkad och trött. De hade kört ända från Amersfoort, sju sega timmar i bil. När de

svängde in vid macken suckade pojken. »Är det fortfarande sex mil kvar?»

»Sex mil är inte så långt«, sa han uppmuntrande. »Vill du ha en kall läsk?»

»Nej, tack«, sa pojken och tog upp en halvlitersflaska Coca-Cola som låg vid hans fötter. Den var inte slut än.

Tobela stannade vid bensinpumpen och steg ur sin pickup. Någon personal syntes inte till. Han sträckte på sig, en stor svart man klädd i jeans, röd skjorta och gympaskor. Han gick runt bilen, tittade till motorcyklarna som var fastsurrade på flaket – Pakamiles lilla KX65:a och hans egen stora BMW. De hade tränat på att köra offroad i helgen, på en bana med sand och grus, vattendrag, backar, gupp, diken och gropar. Han hade sett pojkens självförtroende växa timme för timme, han strålade som en sol varje gång han ropade »Titta, Tobela, kolla på mig!»

Hans son ...

Var höll den där bensinmackskillen egentligen hus?

Det stod en annan bil vid pumpen. En vit Polo, motorn gick på tomgång men det satt ingen i bilen. Märkligt. Han ropade »Hallå?» och såg någon röra sig inne på macken. De var antagligen på väg ut.

Han vände sig om för att öppna motorhuven och såg en skymt av horisonten där solen höll på att gå ned i väster ... snart skulle det bli mörkt. Sedan hörde han det första skottet. Det ekade genom skymningens tystnad, han blev så rädd att han hoppade till och hukade sig instinktivt. »Pakamile!» skrek han. »Ducka!» Men hans ord dränktes av ljudet av ännu ett skott, och ett till, sedan såg han dem komma ut genom dörren – två killar med dragna pistoler, den ene bar på en vit plastpåse och hade galen blick. De fick syn på honom och sköt. Det sjöng om kulorna när de träffade bensinpumpen och pickupen.

Han skrek, ett avgrundsvrål från sitt djupaste inre, kom på fötter, slet upp bildörren och vräkte sig in för att skydda pojken från

kulorna. Han kände hur den lilla kroppen skakade. »Lugn«, sa han, medan kulorna ven förbi i luften. Han hörde en bildörr smäl-las igen, sedan en till och så ljudet av tjutande bildäck. Han tittade upp – Polon var på väg därifrån. Ännu ett skott. Glaset från en reklamskylt ovanför honom splittrades och regnade ner över pick-upen. Han sa: »Lugn, bara lugn«, kände något vått mot sin hand och märkte att Pakamile hade slutat skaka. Sedan såg han blodet på pojkens kropp och skrek: »Nej, snälla Gud, nej!«

Det var då allt började för Tobela Mpayipheli.

Han satt i pojkens rum, på sängen. Papperet i hans hand var allt han hade kvar.

Huset var tyst som i graven, för första gången som han kunde minnas. För två år sedan hade Pakamile skjtit upp ytterdörren och sett sig omkring i de dammiga, övergivna rummen. Några sladdar hängde löst från taket, köksluckorna var trasiga eller hängde på trekvart, men allt de såg var potentialen, möjligheterna i deras nya hus, som vätte mot Catafloden och gårdens grönskande hög-sommarfält. Pojken sprang igenom hela huset och lämnade små fotspår efter sig i dammet. »Det här ska vara mitt rum, Tobela!« ropade han från korridoren. När han kom in i sovrummet visslade han till av beundran över hur stort det var. Allt han kände till var en trång liten fyrarummare i Cape Flats.

Första natten sov de på verandan. Men innan dess hade de sett solen gå ned bakom ovädersmolnen och skymningen sänka sig över trädgården, sett hur skuggorna från de stora träden vid grin-den smälte samman med mörkret och hur stjärnorna öppnade sina förtrollande silverögon på himlavalvet. Han och pojken, tätt intill varandra med husväggen som ryggstöd.

»Det är så fint här, Tobela.«

Det fanns en känsla av djup förtröstan i pojkens suck som hade gjort Tobela så innerligt lättad, eftersom det bara var en månad sedan pojkens mamma hade dött, och han hade varit väldigt orolig

för hur han skulle anpassa sig till en ny miljö och familjesituation.

De hade pratat om vilka djur de skulle köpa, en mjölkko eller två, några höns (»... och en hund Tobela, snälla, en stor gammal hund«). En grönsaksodling på baksidan. En bädd av blålusern vid flodbanken. De hade fortsatt drömma ända tills Pakamiles huvud trillat åt sidan, och han hade lagt honom mjukt och försiktigt på madrassen på verandans brädgolv. Han hade pussat honom i pannan och sagt »God natt, min son.«

Pakamile var egentligen inte hans. Han var son till kvinnan som han hade älskat. Men på väldigt kort tid hade han kommit att älska pojken som sitt eget kött och blod, och månaderna efter att de flyttat hit hade de påbörjat den långa processen att göra bandet officiellt – skrivit brev, fyllt i formulär och gått på intervjuer. Det var långsamma byråkrater och underliga regler som skulle avgöra om han var lämplig som förälder, trots att hela omvärlden kunde se att det vore omöjligt att klippa det starka band som vuxit fram dem emellan. Men till slut, efter fjorton månader, hade papperen anlänt och förkunnat på högtravande, omständligt byråkratspråk att adoptionen var godkänd.

Och nu var dessa gulnade papper allt han hade kvar. Några pappersark och en färsk jordhög under pepparträden nere vid floden. Och så prästens ord som skulle vara tröstande: »Gud har en mening med allt.«

Herregud, vad han saknade sin pojke.

Han kunde bara inte förstå att han aldrig skulle få höra det där kluckande skrattet igen. Eller ljudet av små fotsteg i hallen. Aldrig långsamma, alltid på språng, som om livet var för kort för att gå. Eller när pojken ropade på honom från ytterdörren med upphetsad röst, fylld av glädje över någon ny upptäckt. Det var omöjligt att acceptera att han aldrig mer skulle känna Pakamiles armar kring sin hals. Det var det allra största – den fysiska närheten, det totala godkännandet, den villkorlösa kärleken.

Allt var hans fel.

Det gick inte en timme, dag som natt, utan att han spelade upp scenen vid bensinmacken i repris och förebrådde sig själv. Han borde ha fattat, redan när han såg den övergivna Polon vid pumpen. Han borde ha reagerat snabbare när han hörde det första skottet, borde ha kastat sig över pojken omedelbart, borde ha skyddat honom bättre, han borde ha blivit skjuten i stället. Han borde . . . Allt var hans fel.

Förlusten kändes som en tung sten, en börda omöjlig att bära. Vad skulle han ta sig till nu? Hur skulle han orka leva vidare? Han kunde inte ens föreställa sig en morgondag, en sådan kändes totalt meningslös och otänkbar. Telefonen ringde i vardagsrummet, men han ville inte resa sig – han ville sitta kvar här bland Pakamiles saker.

Han rörde sig sävligt, medveten om hur känslorna började tränga sig på. Varför kunde han inte gråta? Telefonen fortsatte att ringa. Varför släppte han inte fram sin sorg?

Utän att veta hur det hade gått till stod han plötsligt med luren i handen och hörde en röst som sa: »Meneer Mpayipheli?» och han svarade: »Ja.«

»Vi har tagit dem, meneer Mpayipheli. Vi fick fast dem. Vi skulle vilja att ni kom och identifierade dem.«

En stund senare låste han upp kassaskåpet och lade försiktigt in adoptionspapperen på översta hyllan. Sedan valde han mellan sina tre vapen: Pakamiles luftpistol, den .22-kalibriga automatpistolen och jaktgeväret. Han valde det längsta alternativet och gick ut i köket.

Medan han noggrant rengjorde vapnet under djup koncentration insåg han sakta men säkert att skuld och sorg inte var de enda känslorna som jäste inom honom.

»Jag undrar om han var religiös«, sa hon. Nu hade hon pastorns fulla uppmärksamhet. Hans blick sökte sig inte längre till kartongen.

»Till skillnad från mig, då.« Hon hade inte planerat att dra någon parallell till sig själv och undrade varför hon hade sagt så. »Han kanske inte gick i kyrkan och så där, men han kan ju ha trott på Gud ändå. Kanske kunde han inte fatta varför Gud först var så givmild och sedan tog tillbaka allting igen. Först hans fru, sedan hans barn. Han såg det som en bestraffning. Jag undrar vad det beror på. Varför tänker vi alltid så när något hemskt händer? Det gör jag också. Det är så dumt. Fast jag har aldrig fattat vad jag har gjort för att förtjäna mitt straff.«

»Trots att du inte är troende?« frågade pastorn.

Hon ryckte på axlarna. »Ja, visst låter det konstigt? Det är som om vi går omkring och bär på en skuld från början. Ibland undrar jag om vi inte blir bestraffade för saker som vi inte har gjort än. För jag syndade inte förrän efteråt, efter att jag hade fått mitt straff.«

Pastorn skakade på huvudet och drog efter andan som om han tänkte komma med ett svar, men hon ville inte bli avbruten just nu; hon ville inte förstöra rytmen i sin berättelse.

Åtta män på andra sidan en falsk spegel, men han kunde bara koncentrera sig på två av dem – de båda han avskydde med ett vitglöd-gat hat. De var unga och nonchalanta, bägge hade ett självbelåtet »skiter väl jag i«-flin på läpparna och glodde utmanande mot spegeln. Men han kunde inte komma åt dem. Ett tag funderade han allvarligt på att säga att han inte kände igen någon av dem och i stället vänta på dem utanför polishuset med sitt gevär . . . Men han var inte förberedd, han hade inte memorerat vare sig in- och utgångar eller gatorna i kvarteret. Han lyfte sitt finger som en gevärspipa och sa till kriminalkommissarien: »De där två, nummer tre och fem.« Han kände inte igen sin egen röst; det lät som om det var någon annan som pratade.

»Är ni säker?«

»Tvärsäker«, sa han.

»Trean och femman?»«

»Trean och femman.«

»Det var precis vad vi trodde.«

De bad honom underteckna sitt vittnesmål. Sedan fanns det inget mer för honom att göra. Han gick tillbaka till sin pickup, låste upp och satte sig, hela tiden med tankarna på geväret bakom sätet och de två typerna någonstans inne i polishuset. Han undrade vad kriminalkommissarien skulle ha gjort om han hade bett om att få vara ensam med dem en stund – han längtade desperat efter att få köra in en lång spjutspets i deras hjärtan. Han stirrade på entrén till polishuset en stund, sedan vred han om startnyckeln och körde sakta därifrån.

3.

Allmänna åklagaren var en xhosakvinna vars kontor var överbelamrat med de ljusgula mappar som utgjorde hennes dagliga arbetsuppgifter. De låg överallt. Skrivbordet var fullt och högarna hade svämmat över till de två sidoborden och ned på golvet, så att de var tvungna att kryssa fram mellan dem för att ta sig till de två besöksstolarna. Det fanns något dystert och lätt frånvarande hos henne, som om hennes uppmärksamhet egentligen var riktad mot alla dessa pappershögar, som om det ansvar som följde med yrket ibland var alltför tungt att bära.

Hon förklarade. Det var hon som skulle lägga fram åtalet. Hon var tvungen att förbereda honom som vittne. Tillsammans måste de övertyga domaren om att de anklagade var skyldiga.

»Det borde vara lätt«, sa han.

»Det är aldrig lätt«, svarade hon och rättade till sina guldbågade glasögon med tummen och pekfingeret, som om de aldrig satt helt bekvämt. Hon frågade ut honom om dagen då Pakamile hade dött,

om och om igen, ända tills hon kunde se händelserna framför sig med hans ögon. När de var klara frågade han henne vilket straff domaren skulle ge dem.

»Om de blir dömda?»

»När de blir dömda«, svarade han övertygat.

Hon rättade till glasögonen igen och sa att man aldrig kunde förutse hur sådana här fall skulle sluta. En av dem, Khoza, var tidigare straffad. Men Ramphele fanns inte i brottsregistret. Och han måste komma ihåg att det inte hade varit deras avsikt att döda barnet.

»Inte deras avsikt?»

»De kommer att påstå att de aldrig ens såg pojken. Bara dig.«

»Hur långt straff kommer de att få?»

»Tio år. Femton. Svårt att säga.«

Han tittade på henne en lång stund.

»Sådan är lagen«, sa hon med en ursäktande axelryckning.

Dagen före rättegången körde han till Umtata för att köpa sig några slipsar, en kavaj och ett par svarta skor.

Han stod framför den stora spegeln och betraktade sig själv i sina nya kläder. Butiksbiträdet sa: »Det där blir skitsnyggt«, men han kände inte igen sin egen spegelbild – ansiktet var en främlings och skägget som börjat växa efter pojkens död var nu yvigt och grått på hakan och kinderna. Det fick honom att se harmlös och klok ut, som en politiker.

Ögonen fascinerade honom. Var de verkligen hans? Det fanns inget som helst ljus i dem, som om de vore tomma och döda inuti.

Senare på eftermiddagen gick han och lade sig på hotellsängen, med armarna under huvudet, han låg kvar länge utan att byta ställning.

Han drömde sig tillbaka: Pakamile i ladan på baksidan när han mjölkade en ko för första gången, bara med tummarna och alldeles för fort. Frustrerad över att spenarna inte ville låta sig styras av hans små fingrar. Och till slut, den tunna, vita strålen

som sköt i väg tvärsöver golvet och så triumfen i hans röst. »Kolla, Tobela!«

Den lilla figuren i skoluniform som väntade på honom varje eftermiddag, med strumporna på trekvart, skjortan utanför byxorna och den oproportionerligt klumpiga ryggsäcken. Hur glad pojken blev varje gång han kom körande. Om han kom på motorcykeln brukade Pakamile först titta sig omkring för att se efter vilka kompisar som skulle bevittna äventyret, detta fantastiska fartvidunder som bara han fick lov att åka på.

Ibland sov hans kompisar över; fyra, fem, sex pojkar som hängde Pakamile i hasorna runt på gården. »Min pappa och jag har planterat alla de här grönsakerna.« »Det här är min pappas motorcykel, och det här är min.« »Kolla, min pappa har sått all blåusern helt själv.« Fredag kväll i juletid ... allihop inträngda i samma säng i vardagsrummet, packade som sillar i en konserverburk. Huset hade vibrerat av liv. Huset var fullt. Fullt.

Tomheten gjorde honom förkrossad. Tystnaden, kontrasten. En del av honom undrade: Och nu, då? Han försökte tysta frågorna med minnen, men de kom ständigt tillbaka. Han funderade länge och väl, men kom ändå bara fram till att på något outgrundligt vis hade Miriam och Pakamile varit hela hans liv. Och nu hade han ingenting kvar.

Han reste sig för att gå på toaletten och dricka lite vatten, men gick sedan och lade sig igen. Luftkonditioneringen nedanför fönstret brummade och blåste kallluft. Han stirrade i taket och väntade på att natten skulle ta slut så att rättegången kunde börja.

De anklagade satt mitt emot varandra: Khoza och Ramphele. De såg honom rakt i ögonen. Deras försvarsadvokat satt bredvid: en lång, smal och vältränad indier, tjusigt klädd i svart kostym och lila slips.

»Meneer Mpayipheli, när åklagaren frågade er vad ni hade för yrke svarade ni att ni var bonde.«

Han svarade inte, eftersom yttrandet inte var formulerat som en fråga.

»Stämmer det?« Indiern talade med vänlig röst, som om de hade känt varandra hela livet.

»Det stämmer.«

»Men det är väl inte riktigt hela sanningen, eller hur?«

»Jag vet inte vad ...«

»Hur länge har ni varit så kallad 'bonde', meneer Mpayipheli?«

»I två år.«

»Och vilket yrke hade ni innan ni blev bonde?«

Åklagaren, den allvarsamma kvinnan med de guldbågade glasögonen, reste sig. »Jag protesterar, herr ordförande. Meneer Mpayiphelis yrkesbakgrund har inget med det aktuella fallet att göra.«

»Herr ordförande, vittnets yrkesbakgrund är inte bara relevant för hans trovärdighet som vittne, utan också för hans agerande på bensenmacken. Försvaret har all anledning att ifrågasätta meneer Mpayiphelis version av incidenten.«

»Var så god och fortsätt«, sa domaren, en medelålders vit man med dubbelhaka och rödaktig hy. »Svara på frågan, meneer Mpayipheli.«

»Vilket yrke hade ni innan ni blev bonde?« upprepade advokaten.

»Jag var alltiallo hos en motorcykelförsäljare.«

»Hur länge då?«

»I två år.«

»Och innan dess?«

Hans puls ökade. Han visste att han inte fick tveka eller se osäker ut.

»Jag var livvakt.«

»Livvakt?«

»Ja.«

»Låt oss backa bandet lite innan vi återkommer till ert svar, meneer Mpayipheli. Vad sysslade ni med innan ni blev 'livvakt', som ni väljer att kalla det?«

Var hade den här människan fått sin information ifrån? »Jag var soldat.«

»Soldat?«

Han svarade inte. Han kände sig varm i sin kostym och slips och kände hur svetten rann längs ryggraden.

Indiern bläddrade bland sina papper och valde ut några sidor. Han gick fram till åklagaren och gav henne en kopia. Han upprepade proceduren med domaren och lade sedan ett exemplar framför Tobela.

»Meneer Mpayipheli, är det inte så att ni gärna använder er av förskönande omskrivningar?«

»Jag protesterar, herr ordförande. Försvaret trakasserar vittnet och den här frågeställningen är helt irrelevant.« Hon hade kastat ett öga på kopian och började se lätt nervös ut. Hennes röst hade hoppat upp en oktav.

»Protesten avslås. Fortsätt.«

»Vi kan fortsätta gissa gåtor hela dagen, meneer Mpayipheli, men min respekt för domstolen tillåter inte det. Låt mig hjälpa er på traven. Här har jag ett tidningsklipp« – han höll upp papperet – »där det står, jag citerar: 'Mpayipheli, före detta soldat i Umkhonto We Sizwe, som specialutbildats i Sovjetunionen och dåvarande DDR, hade tills helt nyligen kopplingar till ett knarksyndikat i Cape Flats . . .', slut citat. Artikeln syftar på en viss Tobela Mpayipheli som för två år sedan var efterlyst av myndigheterna i samband med försvunnen, jag citerar igen: 'statlig underrättelseinformation av känslig natur'.«

Precis innan åklagaren reste sig såg hon strängt på Tobela som om han hade förrått henne. »Herr ordförande, jag ber att få protestera. Det är inte vittnet som står anklagad . . . «

»Meneer Singh, leder den här frågeställningen någonvart?«

»Självfallet, herr ordförande. Jag ber bara om rättens tålmod en liten stund till.«

»Fortsätt.«

»Är det vad artikeln handlar om?«

»Ja.«

»Ursäkta, men jag hörde inte.«

»Ja.« Högre.

»Meneer Mpayipheli, jag skulle vilja påstå att er version av incidenten som utspelade sig vid bensinmacken är precis lika vag och förskönande omskriven som er version av er yrkesbakgrund.«

»Det är ...«

»Ni har genomgått militär utbildning på elitnivå, ni är tränad för krigföring, stadsterrorism och gerillastrider ...«

»Jag protesterar, herr ordförande – det var ingen fråga.«

»Protesten avslås. Låt honom prata färdigt.«

Hon satte sig, skakade på huvudet och rynkade ansiktet bakom de guldbågade glasögonen. »Som rätten önskar«, sa hon med en ton som uttryckte raka motsatsen.

»Och varit 'livvakt' för ett knarksyndikat i Cape Flats under två år. *Livvakt*. Det är knappast vad det står i tidningen ...«

Åklagaren ställde sig upp, men domaren förekom henne.

»Meneer Singh, ni frestar på rättens tålmod. Om ni vill lägga fram bevis får ni vänta på er tur. «

»Jag ber så hemskt mycket om ursäkt, herr ordförande, men det är en skymf mot rättvisan att låta ett vittne fara med osanning–«

»Tack, det räcker, meneer Singh. Hur löd frågan?«

»Som rätten önskar, herr ordförande. Vilket var syftet med er militära utbildning, meneer Mpayipheli?«

»Det var tjugo år sedan.«

»Var vänlig och svara på frågan.«

»Jag är utbildad inom kontraspionage.«

»Ingick skjutvapen och sprängämnen?«

»Ja.«

»Strid man mot man?«

»Ja.«

»Att agera under stress?«

»Ja.«

»Likvidation och utbrytning?«

»Ja.«

»Och vid bensinmacken påstår ni att, jag citerar: 'Jag gömde mig bakom bensinpumpen', när ni hörde skotten?«

»Det är tio år sedan kriget tog slut. Jag var inte där som soldat, jag var där för att tanka . . . «

»Det är inte tio år sedan kriget tog slut för er del, meneer Mpayipheli. Ni som är utbildad i att döda och skada tog med er kriget till Cape Flats. Låt oss definiera er roll som livvakt . . . «

Åklagarens röst blev gäll och gnällig. »Herr ordförande, jag vill protestera å det bestämdaste . . . «

Just då såg Tobela på de anklagade – de skrattade åt honom.

»Protesten godtas. Det räcker nu, meneer Singh. Vi har förstått vart ni vill komma. Har ni några frågor som gäller själva händelseförloppet vid bensinmacken?«

Singhs axlar sjönk, som om hans stolthet var sårad. »Som rätten önskar, herr ordförande. Ja, det har jag.«

»Var snäll och sätt i gång.«

»Meneer Mpayipheli, har ni glömt att det var *ni* som gick till angrepp mot de anklagade när de var på väg ifrån bensinmacken?«

»Det gjorde jag inte alls.«

»Har ni inte glömt det?«

»Herr ordförande, försvaret . . . «

»Meneer Singh!«

»Herr ordförande, den anklagade . . . förlåt, vittnet, undviker frågan.«

»Nej, meneer Singh. Det är ni som styr vittnet.«

»Nåväl, meneer Mpayipheli, ni anser alltså att ni inte gjorde något hotfullt utfall mot de anklagade?«

»Absolut inte.«

»Ni hade alltså inte ett fälgkors eller något slags verktyg i ...«

»Jag protesterar, herr ordförande. Vittnet har redan svarat på frågan.«

»Meneer Singh ...«

»Jag har inga fler frågor till den här lögnaren, herr ordförande.«

4.

»Han trodde nog att han kunde ställa saker och ting till rätta. Precis vad som helst«, sa hon i det dunkla rummet. Solen hade gått ned bakom stadens kullar och ljuset som kom in genom fönstren var mjukare nu. Det gjorde det enklare att berätta, tänkte hon och undrade hur det kunde komma sig.

»Det var det jag beundrade allra mest. Att någon stod för sin sak och gjorde vad vi andra inte vågade, även om vi skulle vilja. Jag har alltid varit för feg för det. För rädd för att våga säga emot. Men sedan läste jag om honom i tidningen och började fundera: tänk om jag också ...«

Hon tvekade en sekund och frågade sedan med dämpad röst:

»Har ni hört talas om Artemis, pastorn?«

Det tog en stund innan han reagerade, han satt alldeles stilla, lätt framåtlutad och totalt uppslukad av hennes berättelse. Sedan blinkade han till och bytte fokus.

»Artemis? Eh, jaaa...«, sa han tveksamt.

»Som det stod om i tidningen.«

»I tidningen ...« Han verkade generad. »Vissa saker går mig förbi. Det händer nya saker varje vecka. Det är inte alltid jag följer med.«

Det var en lättnad att höra. Det skedde en omärklig förskjutning av maktbalansen – han blev småstadspastorn och hon den världsvana, den som hängde med. Hon tog av sig ena sandaletten, vek in foten och satte sig till rätta i stolen. »Låt mig förklara«, sa hon med lite säkrare röst.

»Jag var redan illa ute när jag läste om honom första gången. Det var i Kapstaden. Jag var ... « Hon tvekade en kort sekund och undrade om han skulle bli upprörd. »Jag var prostituerad.«

* * *

Klockan halv tolv låg han fortfarande vaken i hotellsängen när det hördes en försiktig knackning på dörren.

Det var allmänna åklagaren, hennes ögon förstorades bakom glasögonlinserna.

»Ursäkta«, sa hon och såg trött ut.

»Kom in.«

Hon tvekade en stund och han förstod varför: han hade bara kalsonger på sig och kroppen glänste av svett. Han vände sig om och tog upp en T-shirt medan han pekade mot rummets enda stol. Själv slog han sig ned vid fotändan av sängen.

Hon satte sig, korrekt rak i ryggen och rättade till den mörka kjolen som dolde de knubbiga benen. Hon hade en halvofficiell min, som om hon kommit för att prata om allvarliga saker.

»Vad var det som hände i domstolen i dag?« frågade han.

Hon ryckte på axlarna.

»Han ville ge *mig* skulden. Den där indiern.«

»Han gjorde bara sitt jobb. Det är så det går till.«

»Sitt jobb?«

»Han måste ju försvara dem.«

»Med lögner?«

»Inom juridiken finns det inga lögner, meneer Mpayipheli. Bara olika versioner av sanningen.«

Han skakade på huvudet. »Det finns bara en sanning.«

»Är det vad ni anser? Och vilken är i så fall sanningen om er? Att ni är bonde? Eller pappa? Eller frihetskämpe? Eller knarklangare? Eller jagad av myndigheterna?«

»Det där har ingenting med Pakamiles död att göra«, sa han och ilskan började höras i hans röst.

»I samma stund som Singh tog upp det i rätten blev det en del av hans död, meneer Mpayipheli.«

Vreden välldes fram genom hans kropp och väckte liv i frustrationen han känt under dagen. »Alla dessa titlar och artigheter, protester och fåniga juridiska termer ... Och så sitter de där två och bara skrattar.«

»Det är därför jag är här«, sa hon. »Jag måste tyvärr berätta att de har rymt.«

Han visste inte hur länge han blev sittande och bara stirrade på henne.

»En av dem övermannade en polis. I cellen, när han kom med mat. Han var beväpnad, en kniv.«

»Övermannade«, sa han, som om han smakade på ordet.

»Polisen ... De har ont om folk. Alla dök tydligen inte upp till nattskiftet.«

»Båda kom undan.«

»De har satt upp vägspärrar. Polisen sa att de inte skulle komma långt.«

Raseriet inom honom förändrades till något han inte ville att hon skulle se. »Vart skulle de kunna tänkas ta vägen?«

Hon ryckte på axlarna, som om hon slutat bry sig. »Vem vet?«

När han inte sa något böjde hon sig fram på stolen. »Jag ville bara berätta det för er. Ni har rätt att få veta.«

Hon reste sig. Han väntade på att hon skulle gå förbi, reste sig sedan upp och följde henne till dörren.

Tvivet syntes i pastorns ansikte. Hans stora kropp var lätt tillbakalutad, han lade huvudet lite på sned som om han väntade sig att hon skulle bekräfta sin historia och avsluta meningen med någon form av poäng.

»Ni tror mig inte.«

»Det verkar . . . högst osannolikt.«

Någonstans märkte hon hur känslorna började välla fram. Tacksamhet? Lättnad? Det var inte hennes avsikt att visa det, men rösten förrådde henne. »Jag kallade mig Bibi.«

Han svarade med tålmodig röst. »Jag tror dig. Men när jag ser dig och hör dig berätta kan jag inte låta bli att undra varför. Varför var du tvungen att göra en sådan sak?«

Det var andra gången hon fick den frågan. Oftast frågade folk »Hur gör du?« Hon hade en färdig story som svar som passade in på folks förväntningar. Hon ville ta till den nu – den låg där redo på tungan, inrepeterad och klar.

Hon tog ett djupt andetag för att lugna sig. »Jag skulle kunna säga att jag är sexmissbrukare, nymfoman«, sa hon lätt beräkande.

»Men det är inte sant«, sa han.

»Nej, pastorn, det är det inte.«

Han nickade som om han gillade hennes svar. »Det börjar bli mörkt«, sa han och reste sig för att tända golvlampan i hörnet. »Får jag bjuda på något att dricka? Kaffe? Te?«

»Te skulle vara jättegott, tack.« Hon undrade om han försökte vinna tid för att hinna hämta sig.

»Ursäkta mig ett ögonblick«, sa han och öppnade dörren snett bakom henne.

Hon satt kvar ensam och undrade vad som var det värsta han hade hört i det här rummet. Vilka småstadsskandaler kunde det handla om? Tonårsgraviditeter? Otrohet? Hustrumisshandel på fredagskvällarna?

Varför valde en sådan person som han att bo kvar här? Han

kanske värdesatte sin status, hon visste att läkare och präster var viktiga personer på landsbygden. Eller också försökte han fly från något, precis som hon. Precis som han hade flytt alldeles nyss; som om han bara klarade av att hantera verkligheten i lagom doser.

Han kom tillbaka och stängde dörren efter sig. »Min fru kommer strax med te«, sa han och satte sig igen.

Hon visste inte hur hon skulle börja. »Gjorde jag er upprörd?«

Han funderade ett slag innan han svarade, som om han var tvungen att hitta orden. »Det jag tycker är upprörande är att omvärlden – ett samhälle som vårt – kan låta någon som du hamna så vilse.«

»Alla går vilse ibland.«

»Alla säljer inte sex«, han höll ut armarna i en vid gest, som om han försökte inkludera hela världen. »Varför var du tvungen att göra en sådan sak?«

»Du är den andra personen som frågat mig samma sak på sistone.«

»Jaså?«

»Den andra var en kriminalinspektör i Kapstaden.« Minnet fick henne att småle. »Griessel. Han hade rufsigt hår. Och snälla ögon, men de såg rakt igenom en.«

»Sa du sanningen?«

»Nästan.«

»Var han en ... vad heter det nu?«

»Kund?« Hon log.

»Ja.«

»Nej. Han var bara ... jag vet inte riktigt ... vilse?«

»Jag förstår«, sa prästen.

Det hördes en försiktig knackning på dörren och han fick resa sig för att ta emot tebrickan.